

Austrālijas dienas gājiens Melburnā

26. janvārī melburnieši un viesi piedalījās Austrālijas dienas gājienā. Foto: Sandis Lapiņš.

De-iure, Draudzīgais aicinājums un barikādes Pertā

Ar šādu sarīkojumu Pertas latvieši svētdien, 24. janvārī uzsāka savu 2016. gada darbību. Kā jau daudzus gadus, šo atceri ir vienmēr rīkojusi Latviešu biedrība, un tā nu arī šoreiz. Biju jauki pārsteigts, kad ierodoties Latviešu centrā jau laikus, pagalmā atradu labu tiesu sabraukušu mašīnu. Šis sarīkojums nav bijis viens no pulcējošajiem, bet šoreiz liekas ļaudis ir saradušies visai labā skaitā.

Tā nu, bez nekādas lielas kavēšanas, Rita Džonsona mūs svei-

ca Jaunajā gadā un vēlēja mums piepildāmie visu, ko vēlamies paši. Tad aicināja Latvijas goda konsulu Pertā, Jāni Purvinski teikt šī gadījuma uzrunu. Goda konsuls uzsāka savu uzrunu mums atgādinādams, ka šodien nesvinam vienu vai divas atceres, bet nu jau trīs: Latvijas de-iure atzīšanu 1921.g., Kārļa Ulmaņa Draudzīgo aicinājumu un barikāžu 25 gadu atceri.

Savā uzrunā goda konsuls piezīmēja, cik svarīga un grūta tai laikā bija Latvijas likumīgā at-

zīšana, jo ne pasaules Rietumu sabiedrotie, ne arī pati latviešu tauta 1918.g. vēl neticēja, ka tāda jaunā Latvija vispār spēs pastāvēt. Šai jaunajai valstij nebija karaspēka, kurš varētu stāties priekšā gan vācu, gan krievu karaspēkiem, kuri vēl bija pilnīgā pārraudzībā pār mūsu zemi, un kur vācieši jau sāka dalīt mūsu zemi saviem karavīriem. Mūsu valdības stāvoklis bija tik šaubīgs, ka tai vajadzēja glābties Liepājā, uz kuģa. Vienīgais karaspēks bija tikai ap 200 vīru Oskara Kalpaka vadībā, un tas spēks zīmīgi nepieauga, līdz Kalpaka pirmajam uzvarām, kad tauta sāka ticēt, ka nu varbūt ar visas tautas palīdzību, varbūt mēs varēsim šo jauno valsti noturēt. Ar to tad arī mūsu armija izauga jau par 2000 vīru bataljonu un tad par brigādi.

Sekoja vēl divarpus gadi sīvas brīvības cīņas, kuras paņēma daudz latviešu asinis un tad ar Rietumu sabiedroto kara kuģu atbalstu no Rīgas jūras līča, mūsu karavīri padzina vāciešus no Rīgas un tad arī no Latvijas. Latvijas ziemeļi bija krievu armijas pārņemti, un tikai ar mūsu karavīriem, kaimiņu igauņu, poļu kara vienību un latviešu partizāniem, padzinām arī krievus no savas zemes.

Tikai tad pasaules valstis sāka

LATVIJAS DE IURE - 95. GADADIENA

Pirms 95 gadiem Latvijas valsti atzina de iure - neatsaucami un pastāvīgi. Latvija kļuva par pilntiesīgu biedru starptautiskajā valstu saimē.

Jautājums par Latvijas Republikas starptautisku atzīšanu pacēlās jau Parīzes miera konferencē 1919. gadā, kad lielvalstis pēc Pirmā pasaules kara beigām sprieda par pēckara Eiropas robežām. Toreiz Latvijas pagaidu valdības lūgumu par valsts atzīšanu noraidīja. Taču 1921. gada janvāra beigās Rīgas ielās tauta gavilēja.

Šajās dienās Ārlietu ministrijā goda vietā izlikts viens no svarīgākajiem dokumentiem Latvijas Republikas vēsturē. No Valsts vēstures archīva izcelta tā sauktā Aristīda Briāna nota. Ar to 1921. gada 26. janvārī sabiedroto valstu Augstākās padomes (AP) vadītājs paziņoja - Latvijas valsts atzīta de iure.

“Atzīšana de iure nozīmē, ka valsts kā pilnvērtīgs subjekts ietilpst starptautiskajā apritē. Valsts var slēgt līgumus vai pievienoties konvencijām,” skaidroja Latvijas Ārlietu ministrijas speciālists Valdis Rūsiņš.

“Etnogrāfiski Latvija ir visstiprākā no visām Baltijas valstīm. Tās robežas ir skaidri noteiktas; tā var dzīvot pati par sevi,” tā uzsvēris Francijas Ārlietu ministrijas ģenerālsekretārs Filips Bertelo 26. janvāra sēdē, kad piecu lielvalstu - Lielbritānijas, Japānas, Itālijas, Beļģijas un Francijas premjerministri un ārlietu ministri Parīzē sprieda par Baltijas valstu atzīšanu de iure. Šī dokumenta kopija nupat saņemta no Francijas Ārlietu ministrijas archīva.

“Līdz šim šis sēdes protokols bija tikai atmiņu nostāsts, memuāros, vēstures literatūrā.

ticēt, ka Latvija ir spējīga pastāvēt un to atzina gan kā pabeigtu notikumu, gan kā likumīgi atzītu demokrātisku republiku. Cik nozīmīga mūsu, tā de-iure atzīšana, izvērtās vēl jau 1974.g., un ko nozīmēja mūsu pūliņi, demonstrācijas un panākumi, kuri beidzot likvidēja Vitlama (Whitlam) valdību, un atcēla viņa nodomu Latviju pievienot Krievijai, sapratām tikai vēlāk. Ja tas likums paliktu neanulēts, un bez mūsu pūliņiem, arī citas valstis varēja tam noticēt un atzīt Latviju kā Krievijas sastāvdaļu, tad Latvijai nebūtu nekāda iespēja

Igaunija tieši tāpat kā Latvija bija ļoti līdzīgās pozīcijās un sabiedroto AP nolēma, ka abas valstis bija pelnījušas atzīšanu de iure, bet ar Lietuvu bija jānogaida, kamēr tiks atrisināts Viļņas jautājums,” stāstīja Latvijas Ārlietu ministrijas speciāliste Iveta Šķinķe.

1918. gada 18. novembrī Latvijas Republikas valsti pasludināja de facto. De facto starptautiskajās tiesībās ir nepilnīga valsts vai valdības atzīšana, ko var anulēt. Tādēļ diplomātu uzdevums bija panākt arī Latvijas starptautisko atzīšanu. Tas izdevās pēc diviem gadiem, pēc tam, kad bija izcīnīts Latvijas Neatkarības karš.

“Kad Latvijas armija bija izcīnījusi šo faktisko uzvaru gan pār lieliniekiem, gan bermontiešiem, gan pret citiem ārējiem un iekšējiem ienaidniekiem, un arī pēc tam, kad Latvija bija tikusi galā ar vienu no saviem grūtākajiem impēriskā mantojuma daļām, proti, noslēgusi līgumu ar Padomju Krieviju, tad arī viss šis te apstākļu kopums pavēra ceļu uz Latvijas atzīšanu de iure no Rietumu valstīm,” atzina Kara muzeja direktora vietnieks Juris Ciganovs.

Ārlietu ministrs Zīgrīds Anna Meirovics un valdības delegācijas vadītājs Oļģerts Grosvalds pateicās sabiedroto konferences prezidentam Aristīdam Briānam par Latvijas atzīšanu. Kad priecīgā ziņa sasniedza Rīgu, pilsētas ielās sākās manifestācijas, cilvēki dziedāja valsts himnu un devās gājienā uz to valstu sūtniecībām, kuras bija atzinušas Latviju de iure.

(Saglabāta teksta oriģinālā rakstība. Red.)

Judīte Čunka,
Panorāma

Šie cilvēki redzēja savas nometas: no kr. Zigis Ozolnieks (Valkas nom.); Iva Vlahova (Kampe) un Jūlijs Bernšteins (Eslingenā); Ausma Jones un Jānis Lūks (Blombergā). Foto: Jānis Purvinskis.

atgūt savu otro neatkarību. To vēl nesen mums atgādināja kādreizējais ārlietu ministrs Tālavis Jundzis, kad viņš teica: “Mūsu uzdevums ir parādīt trimdinieku lielo ieguldījumu Latvijas brīvības atgūšanā.” Ir tiešām prieks dzirdēt, ka kāds Latvijā beidzot sāk atzīt, ka mēs gan arī negulējām, salikuši rokas, bet arī visi mūsu pūliņi nav bijuši veltīgi. Tas viss izdevās tāpēc, ka 1921.g. Rietumu valstis mūs atzina de-iure un pēc kara atzina, ka mēs nebijām vis PSR Latvija, bet gan Krievijas iekarota un okupēta (Turpinājums 7. lpp.)